

Ordlista

Analytiskt	Utredande, undersökande, utforskande, värderande, analyserande, förklarande.
APD-plan	APD-plan (arbetsplatsdisposition) eller placeringsritning är en plan som visar arbetsplatsens disponering när det gäller de flesta hjälpmedel som erfordras. Kranar, personallokaler, bygghissar, vägar, el- och VA-försörjning med mera. Vanligt att denna revideras (uppdateras) varefter byggnationen framskrider.
Arbetsstopp	En arbetsstopp är ett tillfälle då de egna resurserna ofta inte räcker till, vilket medför att man ser sig tvungen att tillfälligt hyra in personal.
Autokratiskt	Envælde, politisk absolutism, monokrati eller autokrati, självvälde är ett statskick utan maktindelning där den offentliga makten utövas av en enväldshärskare eller självhärskare (autokrat) med absolut makt. Till exempel diktatur, absolut monarki eller tyranni.
BAS-P	BAS-P är ansvarig byggarbetsmiljösamordnare i projekterings- och planeringsfasen.
BAS-U	BAS-U är ansvarig byggarbetsmiljösamordnare i utförandefasen.
Befattningsbeskrivning	Befattningsbeskrivningen är en redovisning/dokumentation över vad som ingår i en aktuell befattning gällande omfattning, ansvar samt befogenheter.
Befordrade	Kan ha ett flertal betydelser såsom att transportera, forsla, frakta, skicka, skeppa, förskaffa, föra, expediera men även låta avancera, ge högre tjänst, upphöja.
Besiktiga	Att konstatera ifall ett utförande är gjort enligt gällande handlingar och överenskommen omfattning till rätt kvalitet.
Beslutsför	Formellt berättigad att fatta beslut. Bör vara dokumenterat!
Betingar	Att medföra, ha till följd; betingas av, bero på; betinga sig något, kräva något, ställa något som villkor; betinga ett pris av, kosta.
Byggherre	Byggherren, eller beställaren i vanligt tal, är den som låter utföra ett byggprojekt (Plan- och bygglagen – PBL). Kan vara en kommun, staten, ett företag eller en enskild person.
Byggledningsuppdrag	En byggledare har på uppdrag ansvaret för att på ett effektivt sätt tillvarata en beställarens intressen inom ramen för ingångna entreprenadavtal.
Blockchefer	En organisatorisk titel på en person med ansvar för en del i ett större projekt.
Byggstyrning	Byggstyrning avser hur ett projekt administreras med stöd av: <ul style="list-style-type: none">• Lagar och föreskrifter.• Upphandling och upprättade avtal.• De branschstandarder som åberopas.• Rutiner inom det aktuella entreprenadföretaget.
Dagordning, agenda	En dagordning, <i>agenda</i> eller <i>föredragningslista</i> är ett mötesschema och den lista som presenterar de ärenden som är tänkta att behandlas vid sammanträdet. Dagordningen anger i vilken turordning frågorna ska behandlas och sammanställs vanligen av ordföranden, sekreterare eller

April 2023

bemyndigad tjänsteman beroende på organisationens stadgar. En dagordning består normalt av tre olika kategorier av punkter: *formaliapunkter*, *diskussionspunkter* samt *beslutspunkter*.

- Defensivt beteende** Om en ledare styrs mycket av sina rädslor skapar det rädslor hos andra. *Defensivt beteende* skapar *defensivt beteende*.
- Ekonomiska regleringar** Ekonomiska regleringar förekommer i en stor omfattning inom byggbranschen. I grunden ligger själva entreprenadsumman i kontraktet. Beroende på kontraktets innehåll är det brukligt att kostnader utöver entreprenadkontraktet regleras. Man pratar då om ändrings-, tillkommande- och avgående arbeten (ÅTA).
- EI, VVS, VS, Vent, Hiss** Är ett antal exempel på de vanligaste underentreprenörerna i ett byggprojekt. Dessa kan även anlitas som totalentreprenörer vilket innebär att de även projekterar sina egna arbeten.
- EI – Elinstallatör som drar ledningar och installerar maskiner och utrustning. Även svagström, larm och tele brukar ingå.
 - VVS – Värme, ventilation och sanitet. Utför installationer inom nämnda områden.
 - VS – Står endast för värme och sanitet.
 - VA – Står för vatten- och avloppsinstallationer. Vanligtvis i mark.
 - Vent – Ventilationsinstallatör, det vill säga ventilationsarbeten. Brukar även benämnas luftbehandling.
 - Hiss – Hissinstallatör.
- Experttyngd kontra nyskapande** Experttyngd är helt beroende av nämnd experts kompetens i ämnet, medan nyskapande är en inriktning där man provar nya vägar och metoder, material med mera.
- Folksuveränitet** Principen är att all offentlig makt ska utgå från en folkvald församling. Folksuveränitetsprincipen är ett fundament för demokratibegreppet.
- Framtidsscenario** Tankar om vad som kommer att ske i framtiden.
- Funktionsentreprenad** Entreprenören ansvarar för kostnaderna för drift och underhåll under en del av, eller hela brukstiden.
- Furstesuveränitet** Furstesuveränitet är ett statsrättsligt begrepp.
- Förfördelad** Att av olika skäl erhålla olika fördelar inom ett område/tjänst gentemot andra personer.
- Förlängd arm** Exempelvis när arbetsgivaren har ansvaret, men chefen fungerar som arbetsgivarens "förlängda arm". Därmed flyttas vissa ansvarsfrågor över på chefen.
- Gemensamhetsackord** Kallas även lagackord. Kan bestå av flera yrkesgrupper såsom betong och trä. Arbetstagaren får ut en del av ackordssumman i förhållande till sin andel av den av den gemensamt använda ackordstiden för arbetet.
- Generalentreprenad (GE)** I generalentreprenaden har byggherren endast ett avtal rörande arbeten på byggplatsen utifrån erhållna bygghandlingar. Det kan dock förekomma vissa sidoentreprenader, till exempel för maskininstallationer på en industri. Alla övriga entreprenader blir underentreprenader till generalentreprenören. Generalentreprenören ansvarar för samordningen mellan entreprenörerna. Han svarar även för alla

allmänna hjälpmedel som till exempel ställningar, bodar och andra arbetsplatsanordningar.

- Geolog/geotekniker** En yrkeskategori vars kompetens är fokuserad på markens bärighet, grundvatten samt förekomsten av radon med mera. Dessa faktorer är av stor betydelse i samband med projekteringen av ett byggprojekt.
- Hygienfaktorer** Det finns två faktorer som påverkar individens arbetsglädje: hygienfaktorer och motivationsfaktorer. Till hygienfaktorer räknas sådant som de anställda kan anse som en självklarhet; lön, bra chefer och bra arbetsförhållanden. Dessa faktorer, i sig själva, resulterar i allmänhet inte i mer arbetsglädje. Emellertid leder avsaknad av någon av dessa faktorer till negativa effekter för arbetsglädjen.
- Till motivationsfaktorer hör allt som medarbetaren tycker är utöver det vanliga. Det kan vara att avancera inom organisationen, att få erkännande eller olika typer av belöningar.
- Hypotes** En hypotes är ett kvalificerat antagande om verkligheten. En hypotes är normalt bara intressant om man använder den i hypotesprövning eller hypotetisk deduktion, då man kan avgöra om hypotesen gett en sann eller falsk bild av verkligheten. Inom matematiken brukar även en hypotes benämnas *förmodan* eller *antagande*.
- Hållbar utveckling** Hållbar utveckling (engelska: sustainable development) är ett begrepp med syfte att beskriva människans liv på en planet med begränsade resurser. Det innefattar ett idealt läge för samhället där levnadsvillkor och resursanvändning möter mänskliga behov, utan att äventyra hållbarheten i ekosystem och miljö så att även framtida generationer kan få sina behov tillgodosedda. Hållbar utveckling knyter ihop hållbarheten i ekosystemen med de sociala och ekonomiska utmaningar som mänskligheten möter.
- Högkonjunktur** Är en period när det råder hög sysselsättning, stora investeringsaktiviteter och stigande priser.
- Informella ledare** Det finns formella och informella ledare. De formella har helt enkelt utsetts till ledare av överordnade. De har förmodligen fått sitt ledarskap genom bra betyg eller många år i yrket, men det säger ingenting om förmågan att vara en god ledargestalt.
- Den informella ledaren har blivit ledargestalt på egna kvalifikationer. Gruppen ser honom som en förebild och försöker efterlikna hans ideal och värderingar. Det är hans personliga egenskaper tillsammans med kunnskap och sakkunskap som placerat honom i ledarposition.
- Hos den informella ledaren blir problem lätta att handskas med. Hos den formella ledaren finns kanske ingen gemenskapskänsla och problem kan bli olösliga.
- Implementera** Att utföra, realisera, få till stånd, verkställa, implementera, sätta i verket, fullfölja, slutföra, fullborda.
- Indexuppföljning** Index kan likställas med ett register med jämförelsetal som anger värdeutvecklingen i förhållande till en bestämd startpunkt. Begreppet används ofta inom byggbranschen i samband med olika upphandlingar.
- Intention** Intention (av latin *intentio*, att spänna, sträcka) betecknar inom samhällsvetenskaperna en individs förhållande till ett eget, framtida

April 2023

	<p>beteende och antas i psykologiskt baserade teorier vara den orsaksvariabel som närmast föregår ett specifikt beteende.</p>
Intervention	<p>Intervention (<i>ingripande, medling</i>) avser en akt då tredje part ingriper i en fråga för att värna sina intressen.</p>
Kategorisera	<p>Kategorisera är att indela, klassificera, klassa, systematisera, sortera, gruppera, beskriva, karakterisera.</p>
Kickoff	<p>Kickoff är en inledning på en aktivitet. Vanligt förekommande benämning för en konferens, fest eller annan aktivitet som markerar början på den årliga verksamheten inom ett företag/arbetsplats eller en organisation. Arrangeras exempelvis i samband med starten av ett byggprojekt.</p> <p>En kickoff förenas ofta med olika sorters aktiviteter, exempelvis teambuilding för att skapa en känsla av samhörighet och förmedla företagets eller organisationens målsättningar och visioner för det kommande året.</p>
KMA	<p>Är ett samlingsnamn för kvalitet, miljö samt arbetsmiljö.</p>
Kundtänkande	<p>Det handlar i stort om att sätta sig in i vad kunderna kan tänkas uppskatta och värdera i en affärsrelation. "Hur skulle jag själv vilja bli bemött i en liknande situation", är en bra grund att utgå ifrån.</p>
Kundvård	<p>Kundvård är en viktig del inom företaget. För att behålla kunder är det viktigt att kontinuerligt mäta kundens attityder; hur uppfattar kunden ett företag? Uppfyller man kundens krav och önskemål?</p> <p>När konkurrensen mellan företag hårdnar och marginalerna krymper blir kundvård allt viktigare för att bibehålla och etablera nya kundkontakter. Trogna kunder är lönsamma kunder och dessa kan bli verksamhetens bästa säljare när de talar gott om företagets verksamhet och tjänster. Aktiv kundvård är ett bra sätt att vårda kundstocken och på sikt arbeta mot en ökad lönsamhet för företaget och kunden. Grunden i en väl fungerande kundvård är kommunikation: att lyssna och bemöta samt hantera människor för att skapa goda relationer.</p>
Lagbas	<p>En av arbetslaget utsedd person som tillvaratar och bevakar och framför lagets synpunkter, önskemål och krav till arbetsgivaren eller hans företrädare.</p>
Ledarskap	<p>Handlar om att utifrån ett uppdrag leda och genomföra planer genom att styra mot uppsatta mål samt motivera medarbetarna. Det finns tre grundläggande ledarstilar:</p> <ul style="list-style-type: none">• Auktoritär ledarstil.• Demokratisk ledarstil.• Delegerande ledarstil.
Logistik	<p>Logistik är kunskapen om att leda och kontrollera materialflöden samt till dessa kopplade resurs-, informations- och monetära flöden. Det handlar om att uppnå högsta möjliga effektivitet genom bra service och låga kostnader, för att därigenom tillfredsställa olika parter i en flödeskedja. Den som arbetar med logistik kallas för logistiker.</p>
Lönsam	<p>Lönsam är man när de totala intäkterna är större än de totala kostnaderna.</p>

Manifestation	Manifestation (från latin) används i betydelsen yttring, offentliggörande och som beteckning för en demonstration för att uttrycka en opinion, vanligtvis utförd utan slagord. En sådan demonstration utförs ibland i form av ett fackeltåg.
Manifestera	Kan ha ett flertal betydelser såsom att visa, ge uttryck åt, lägga i dagen, ådagalägga, uppenbara, röja; <i>manifestera sig</i> framträda, visa sig, ta sig uttryck, yttra sig, göra sig gällande.
Mervärde	<p>Mervärden är sådant som du erbjuder kunderna utöver det som de kommit till dig för, service som visar kunderna att ditt företag bryr sig om dem, inte bara tills de har betalat.</p> <p>Mervärden och merförsäljning är viktiga för framgångsrika företag. De företagare som behärskar konsten är duktiga på att tänka sig in i kundens situation. Det gäller att förstå vad kunden vill ha, och vad kunden skulle kunna tänkas vilja ha, om han eller hon bara kände till det.</p>
Mjuka värden	Mjuka värden i ett ledarskapsperspektiv handlar bland annat om närvaro, lyssnande och tillit, i kombination med tydlighet och engagemang.
Målgrupp	En målgrupp är en definierad grupp av människor som är intressanta som mottagare av marknadsföring. För ett företag gäller det att etablera goda relationer till de olika betydelsefulla målgrupperna och visa dem vad organisationen står för. Genom den kommunikation som organisationen för med en viss målgrupp vill man också uppnå ett visst syfte, exempelvis skapa positiva uppfattningar om företaget.
Orderstock	Orderstock är en samlad redovisning över omfattningen av nuvarande och kommande upphandlade projekt.
Proaktiva	Inriktade på förutsebara, framtida situationer. Ofta för att förhindra något oönskat, till exempel brott eller sjukdom.
Produktivitet på alla nivåer	Relationen mellan produktionsresultat och insatta produktionsfaktorer. Skrivs vanligen som output/input.
Pådyvla	Tvinga eller lura någon att stå för- eller ta ansvar för något.
Rapportera	Rapporter förekommer i en stor omfattning i ett byggprojekt. Både gällande avstämningar av tider, ekonomi samt eventuella problem. De ligger till grund för olika prognoser.
Reträttmål	<p>Man skiljer på tre olika typer av mål:</p> <ul style="list-style-type: none">• Huvudmål ger dig en kompassriktning, så att du styr mot att uppnå vad du har planerat.• Delmål visar de olika trappsteg och delmoment du behöver nå för att styra mot huvudmålet.• Reträttmål ger dig en alternativ möjlighet, om du märker att det är omöjligt att uppnå huvudmålet.
Reviderad handling	En handling, ritning, beskrivning och liknande, vilken ändrats utifrån den senaste aktuella bygghandlingen.
Revirtänkande	Handlar i mångt och mycket om en inställning: "Det här är <i>mitt</i> område, och här får ingen tränga in".
Sakkunskap	Grundlig kunskap inom ett specifikt område.

Social och emotionell kompetens	Är en uppsättning emotionella, personliga och sociala färdigheter som påverkar den övergripande förmågan att hantera omgivningens krav.
Språkförbistringar	Innebörden av språkförbistring är att kommunikation inte fungerar; man talar förbi varandra och förstår inte det språk som används.
Stab	Stab är en krets av medhjälpare/personal runt en företagsledare eller chef som biträder denne att leda verksamheten.
Styrelseskick	En benämning på ett sätt att styra sociala grupper, såsom samhällen, organisationer, regioner, länder, byar, städer och familjer.
Synonymt	Kan även benämnas som synonymi som betyder "tolkning av" och är en retorisk figur eller stilfigur som används för att ersätta ett redan nämnt ord, med samma betydelse eller relativt liktydigt. Benämns vanligast som synonym.
Teknikupphandling	En teknikupphandling innebär att köpa en vara eller tjänst som ej finns på marknaden utan kräver utvecklingsarbete för att uppfylla köparens mål och krav. Köparen ska erhålla en bättre behovsanpassad produkt än vad marknaden kan erbjuda.
Tidig upphandling	Tidig upphandling är en typ av upphandlingsform, även kallad förhandlingsentreprenad. Entreprenören kommer in i ett tidigt skede i projektet så att han kan vara med och påverka utformningen genom sin kunskap om produktionsmetoder och kostnader. Man kan säga att totalentreprenaden i sin mest utsträckta form i själva verket är en tidig upphandling.
Totalentreprenör (TE)	Vid en totalentreprenad har byggherren endast ett avtal som omfattar både projekteringen och utförandet av entreprenaden. Totalentreprenören svarar för att byggnaden uppförs enligt gällande normer och enligt de funktionskrav som är sammanställda i förfrågningsunderlaget.
Totalåtagande	Ett totalåtagande är en form av utökad totalentreprenad där entreprenören kopplas in tidigt redan i idéskedet.
Upphandlingsform	Typ av upphandlingsform/entreprenadform anger på vilket sätt upphandlingen av ett byggprojekt genomförs.
Uppsyn	Betydelsen ett ansiktsuttryck, min, uttryck, air, utseende, fysiologi men även uppsikt, övervakning, tillsyn, kontroll.
Varseblivna	En psykologisk term som avser nervimpulsernas intryck från sinnen på ett stimuli.
Verkningsgrad	Verkningsgraden är ett mått på hur mycket energi som tillgodogörs vid en energiomvandling. Verkningsgraden uttrycks som nyttig, användbar energi i förhållande till tillförd energi. Verkningsgrader anges ofta i procent. Ju högre verkningsgrad desto effektivare energiomvandling.
Vinnlagt	Vinnlägga sig om, bemöda sig om, sträva efter, gå in för.
Visualisera	Åskådliggöra (med bild), ge en bild av, levandegöra, gestalta; föreställa sig; medvetandegöra inre bilder.
Volymackord	En ackordsform vilken bygger på ett antal timmar bland annat grundat på projektets volym.
Värderingsförskjutning	Att utifrån nya intryck, erfarenheter, påverkan med mera ändra tidigare tagna ställningstaganden och värderingar.

April 2023